

Рецензія
на дисертаційну роботу
Головкової Маріанни Михайлівни
**«Кордоцентрична парадигма соціокультурної свідомості
в естрадній пісенній культурі західної української діаспори»,**
подану на здобуття ступеня доктора філософії
у галузі знань 03 – Гуманітарні науки
за спеціальності 034 – Культурологія

Дисертація М. М. Головкової присвячена дослідженню проблематики кордоцентричної парадигми соціокультурної свідомості в естрадній пісенній культурі західної української діаспори середини ХХ – першої чверті ХХІ ст. Обрана тема вирізняється високим рівнем наукової та культурно-суспільної актуальності, оскільки порушує комплекс проблем, що безпосередньо стосуються збереження української ідентичності, духовної спадщини та культурної пам'яті в умовах глобалізаційних і міграційних процесів другої половини ХХ– першої чверті ХХІ ст. На тлі сучасних цивілізаційних викликів, зокрема російського збройного вторгнення в Україну, дисертація М. М. Головкової є першим культурологічним дослідженням, що активізує потребу в осмисленні механізмів консолідації українства, серед яких провідне місце займають пісенні практики діаспори як форма духовної комунікації, культурного опору й емоційної саморефлексії.

Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (282 найменування), додатків. Загальний обсяг дисертації становить 201 сторінок, основного тексту – 147 сторінок. Така структура та обсяг дозволили послідовно розкрити тему, визначити об'єкт, предмет дослідження, виконати завдання та дійти висновків. Робота відзначається глибоким теоретичним аналізом, міждисциплінарним підходом, високим рівнем аргументованості, а також умінням авторки поєднувати філософські, культурологічні та мистецькі засади.

У першому розділі здійснено теоретико-методологічне підґрунтя, окреслено історіографію та основні підходи до вивчення феномену кордоцентризму. На основі критичного аналізу сучасних культурологічних і філософських підходів сформульовано авторське визначення поняття «кордоцентрична парадигма соціокультурної свідомості», що розкриває її як архетипову модель емоційно-ціннісного осмислення світу та вираження національної ідентичності засобами музичного мистецтва. Авторкою уточнено та доповнено зміст ключових понять – «естрадна пісенна культура», «кордоцентризм», «кордоцентрична парадигма соціокультурної свідомості», що сприяє поглибленню термінологічного апарату сучасної культурології.

Другий розділ зосереджений на аналізі естрадної пісенної культури західної української діаспори від класичних постатей до сучасних колективів західного українського зарубіжжя. Окрему увагу в дисертації М. М. Головкова приділяє окресленню світоглядних універсалій естрадної пісенної культури української діаспори, що зумовлені кордоцентричним типом мислення – синтезом емоційності, духовності, фольклорних архетипів і сучасних естетичних тенденцій. Визначну роль у виявленні кордоцентричної доміанти естрадної пісенної культури західної української діаспори у вимірі композиторської та виконавської творчості відіграло комплексне різноаспектне дослідження пісенної творчості Богдана Весоловського, Степана Гумініловича, Квітки Цісик та інших митців українського зарубіжжя середини ХХ – першої чверті ХХІ століття. Розкрито культуротворчий потенціал музичних гуртів західного українського зарубіжжя (зокрема «The Ukrainians», «Zirka», «Дарка та Славко», «Korinya», «Millennia» тощо) крізь призму світоглядно-ментальних детермінант та особливостей їхньої інтеграції в глобальний культурний простір.

Третій розділ дисертаційного дослідження має узагальнено-практичний характер, адже демонструє культуротворчий та комеморативний вимір

естрадної пісенної культури українців зарубіжжя у вимірі кордоцентричної парадигми. Варто відмітити здійснену типологізацію пісень естрадних пісень західної української діаспори за критеріями, запропонованими Н. Більчук та Я. Гнатюком, з урахуванням специфіки жанрово-стильових і смислових особливостей, що посприяло виявленню механізмів трансформації кордоцентричних цінностей у сучасному медійному просторі.

Наукова новизна одержаних результатів є незаперечно, адже полягає у комплексному осмисленні кордоцентризму як концептуальної основи соціокультурної свідомості західної української діаспори в естрадній пісенній культурі, який до цього часу залишався недостатньо осмисленим як у теоретичному, так і в історико-культурному контекстах. Виявлено вплив філософії серця на формування комеморативних і медіакультурних практик сучасної естрадної пісні, що функціонує як інструмент збереження національної пам'яті та ідентичності в умовах діаспорного середовища.

Теоретичне значення роботи полягає у поглибленні розуміння кордоцентризму як світоглядного феномена, що визначає структуру емоційної, етичної й естетичної свідомості українців. Запропоновані у дисертації концепти можуть бути використані у подальших культурологічних, музикознавчих, філософських і мистецтвознавчих дослідженнях, присвячених національній ідентичності, ментальності та духовній культурі українського народу.

Опрацьовані матеріали та результати дисертаційного дослідження Маріанни Головкової є вагомими й у практичному значенні, адже полягають у можливості подальшого використання їх у викладацькій діяльності, зокрема, під час підготовки курсів із культурології, музичного мистецтва, діаспорознавства; а також у розробці культурних проєктів і програм для українських громад за кордоном, зокрема у сфері фестивального руху, музичної освіти та культурної дипломатії.

Попри загальне позитивне враження, дозвольте висловити деякі зауваження:

1. Зважаючи на те, що в дисертації досліджуються творчі постаті Б. Весоловського, С. Гумініловича, Квітки Цісик, варто було б використати методи персонології та просопографії (біографії, культурно-психологічної реконструкції) для більш детального розгляду прояву кордоцентризму у виконавській творчості митців.

2. Доцільним було б розширення аналітичного компоненту щодо взаємодії естрадної пісенної культури з іншими формами мистецтва, зокрема, театральними, візуальними або літературними практиками, оскільки це могло б глибше висвітлити міждисциплінарну природу кордоцентризму в культурі західної української діаспори.

Однак, ці зауваження мають характер рекомендацій, не знижують загальної оцінки дисертаційній роботі і можуть бути враховані авторкою в подальших наукових дослідженнях.

Представлена праця М.М. Головкової є завершеним, логічно вибудованим і науково переконливим дослідженням, виконана із дотриманням принципів академічної доброчесності, адже порушень академічної доброчесності не виявлено. Основні положення і результати дисертації викладено у 17 наукових публікаціях, із них 6 статей у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, розділ колективної монографії, 1 стаття у періодичному науковому виданні, проіндексованому у базі даних Scopus, 9 праць апробаційного характеру. Усі наукові публікації є одноосібними, окрім 1 публікації, що індексується в наукометричній базі Scopus.

За результатами аналізу дисертації можна стверджувати, що дослідження Маріанни Михайлівни Головкової «Кордоцентрична парадигма соціокультурної свідомості в естрадній пісенній культурі західної української

діаспори» відповідає спеціальності 034 «Культурологія», а також вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами). Авторка дисертації Головкова Маріанна Михайлівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 «Культурологія».

РЕЦЕНЗЕНТ:

кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри музичного мистецтва
Київського національного університету
культури і мистецтв

Олена СКОПЦОВА

Підпис <i>О. Скопцова</i>	засвічує
Начальник ВК <i>О. Маша</i>	
"21" 11 2022 р.	